

ՏԵՐԵՆ ԽՐԱՊԱՐԻՐ

ԵՒ

ՊԱՏԱՍԻԱՆԱՏՈՒ

ՆԻԿ. Մ. ԹԻԻԼՊԵՆՏՆԱՆ

ԽՐԱՊԱՐԱՏՈՒՆ

Հալածիւ ընդմէջէ թաղաք
Իստի Խաչի զէմը Սամուր փոս
Հոյ թիւ 12

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

ԹԵՐԵՆ Դ ԴԵՐ ԹՈՒՂԹԱՆԱՆ

ՔԱՆԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՄԱՐԿ

Կ. Պօլսոյ համար

Տարեկան զըշ. 250

Վեցամսեայ » 130

Եռամսեայ » 70

Գաւառաց համար

Տարեկան զըշ. 330

Վեցամսեայ » 170

Եռամսեայ » 90

Օտար երկիր տրկն. 40 Յր.ք.

ԹՈՒՐԻԹԻՈՅ

ՆԵՐՆԱԾՆ ՈՒ ԱՊԱՐԱՅՆ

Ծանր սխալ մը կայ, որ եր-
թալով կ'հարակի եւրոպական
մամուլն մէջ, կըսէ Բարի-Պօլսո
գաղղ. թերթը:

Տաճկներն այնպէս մը ցոյց
կ'արուին՝ որպէս թէ ամեն տե-
սակ միջոց կ'գործածեն Պերլինի
դաշնագրին գործադրութեանը
դէմ գալու համար: Ասի սուտ
է բոլորովին:

Տաճկներն ամուր մը բռնուած
են յաղթական Ռուսիոյ կողմա-
նէ, որոյ բանակը դեռ շատ հե-
ռի չէ Կ. Պօլսոյ դռներէն: Միւս
կողմէն Սուլթանն և տաճիկ
ազգին լուսաւորեալ մասը շատ
աղէկ գիտեն թէ՛ Անգղիոյ ա-
ռաջարկած բարենորոգումներն
անպատճառ պէտք է որ ըն-
դունին, և թէ յիս. Կի դաշնա-
գրին հետեւանքներէն ու պոյ-
մաններէն խոյս տալու ու է փոր-
ձէ մ'աւելի վտանգաւոր բան
չ'կայ իրենց համար:

Այն բանը, որ մինչև ցայ-
սօր արգելք եղած է յիշեալ
անկողն-թուրք դաշնագրին լիա-
կատար արդիւնք մ'ունենալուն,
իւր ամեն պայմաններն ալ ըն-
դունուած ըլլալով հանդերձ,
պարզապէս գրամական խնդիր
մ'է և ոչ այլ ինչ: Տաճկաստան
այսօր այնպիսի մէկու մը կ'ըն-
մանի, որ հրաման կոտանայ ոս-
տիկանութեան, հասարակաց
ապահովութեան համար նորո-
գել իր տունը, բայց չունի ձեռ-
քը պէտք եղած դրամը այդ
հրամայեալ նորոգութիւնն ընե-
լու: Եթէ իր տունն արդէն ու-
րիշի քով աւանդ (իսթիլայ) դը-
րած չըլլար, կրնար հողային
կամ քակաւաճական աւանդով
գրամ փոխ տուող Պանքայի մը
կամ քնկերութեան մը դիմելով,
գրաւով ստակ փոխ առնուլ իր
տունը նորոգելու, բայց քանի

որ տունն արդէն ուրիշի քով
գրաւի տակ է, ուստի և ան-
կարելի և անհնար կըլլայ ոստի-
կանութեան յիշեալ հրամանին
համակերպելու:

Այս է ահա գործին վիճա-
կը: Տաճկաստան կուգէ համա-
կերպիւ Սըր Լալարտի բոլոր ու-
ղածին, բայց դրամական օգ-
նութիւն մը կ'ընդունէ, զի եթէ
պատերազմը ծախքով կըլլայ,
իրական բարենորոգումներն ալ
անկէ ոչ նուազ անհնար կըլլան,
առանց պէտք եղած միջոցնե-
րուն: Բայց Թուրքիոյ խնդրած
այդ դրամն ալ յիմար չուսլու-
թեանց պիտի չծախսուի, այլ
պիտի գործածուի օգտակար
բարոքումներու, որք քանի մը
տարիէն լաւ հասոյթ մը պիտի
արտագրեն, միայն թէ ըլլալիք
ծախքերը եւրոպացի պաշտօնա-
վարաց հսկողութեանը ներքե
լինին: Բայց ամեն համակրանք
կանհետի, երբ դիմացիդ մար-
դը՝ քսակիդ բերանը բանալ կը
խնդրէ յիշեալ, ուստի և զարմա-
նալի չէ եթէ բանակցութեանց
այս կտորը ամենէն դժուարա-
լուծելի մասն եղած է:

Կիսլորոսի գործոյն առաջին
օրերը անհատական ձեռնարկու-
թեանց ու գրամագլուխներու
վրայ շատ մեծ յոյսեր դնել
կարծուեցաւ: Դժբաղդաբար
գործէ հասկցող բանիբուն մար-
դոց վրայ յատուկ ներգործու-
թիւն մը չունեցան այդ յոյսե-
րն, և կամ աւելի շիտակն ը-
սելու համար՝ անգղ. կառավա-
րութիւնը այնքան գաղտնաբար
և մութի մէջ վարեց Կիսլորոսի
գրաման ու պայմանագրին
գործը՝ որ ժամանակ և միջոց
չունեցաւ ճշդիւ յիշելու և խե-
լամուտ ըլլալու այն ամեն պայ-
մաններուն և միջոցներուն վը-
րայ՝ որովք գործէ հասկցող
մարդիկն ալ կարող լինէին
խառնուելու փոքր-Ասիոյ մէջ
ըլլալիք փոփոխմանց:

Ուստի և առջի բերան տես-
նուած եւանդը՝ շատ չանցած՝
յօդս ցնդեցաւ: Կ. Պօլսո գա-
ցող մարդիկը տեսնելու համա-
զունեցան թէ Պաշկէ արքայն
դեռ վերջին աստիճանի ազդե-
ցութեամբն ու կարողութեամբ
բը տիրելու վրայ է, ով որ զին-
քը չոյէ՝ անոր գործը միայն կը
տեսնուի: Միւս կողմանէ Կ.
Պօլսոյ մէջ ամեն տեսակ եմբե-
կ գործ կ'գրուէր յիս. Կի պայ-
մանագրութիւնը տկարացնելու
համար: Քաղաքական կացու-
թիւնը պարզուելէ խիստ հեռի
էր, մտաւալուտ խառնակութիւն-
ներ կ'սպառնային: Սուլթանն
ինքն ալ կաշառակուրդ պաշտօ-
նավարաց ազդեցութեանը ներ-
քե կ'գործէր, և երբ անցեալ
ամսուն Անգղիոյ ջանքերն ի գը-
լուի ելան, քաղաքականու-
թեան այս փոփոխութիւնն ալ
զուգապէս ունեցաւ իրեն՝ դը-
րամական տագնապի մը կան-
խագուշակ նշաններն: Ուստի և
անօգուտ և անպիտան բան էր
այլ և ոչ անհատական ձեռնար-
կութեանց վրայ յոյս դնել, սա-
կայն և այնպէս՝ Միջին Ասիոյ
(Աֆղանիստանի) խառնակու-
թիւններն՝ յիս. Կի պայմանա-
գրին գործադրութիւնը ստիպո-
ղական և անհրաժեշտ կընեն
առաւել այժմ, քան թէ այն
պահուն՝ յորում ստորագրուե-
ցաւ դա:

Այս պարագային մէջ, Անգ-
ղիոյ կողմէն՝ ունէ ձեռն տակ
Թուրքիոյ ուղղակի օգնութիւն
մ'ընելէ զատ ուրիշ միջոց չ'ընտր-
եւ անոնք, որ կարգացած և
տեսած են Անգղիոյ ներքին
գործ. պաշտ. Պ. Բրօսի բրած
վերջին յայտարարութիւնը, պի-
տի համոզուին թէ Անգղիոյ պի-
տի փութալ հայթայթել ինչ մի-
ջոց որ պէտք է Թուրքիոյ՝ իւր
գործոց վիճակը վերստին կրն-
դանութեան և վերականգման

մէջ դնելու համար, միայն թէ
Տաճկաստան ալ ընդունի անգ-
ղիական պաշտպանութիւնը իւր
բոլոր հետեւանքովն հանդերձ:
Եւրոպական հրապարակաց
վրայ օսմ. արժէթ զթոց բստ կա-
րի բռնուիլն ալ՝ տաճկական քա-
ղաքականութեան սոյն յեղա-
շարժմանը պատճառաւն է, Բը-
նական է թէ իրաց այսնոր վի-
ճակն ալ՝ ազատամիտներու մար-
դոց իշխանութեան գլուխն անց-
ներին հարկաւոր պիտի ընէ:
Ուստի եթէ այս ակնկալութիւն-
ներն իրականանան, օսմ. արժէ-
տեարք նորէն պիտի տեսնեն
յիշեալ արժէթ զթոց դիւներն այն
գլխով ինչ որ էին ասկէ 3 ամիս
առաջ, և թերեւ անկէ ալ ա-
ղէկ:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

Սեփաստացի Պ. Վարդանի
ապօրինաւոր տաքադրութեանը
դէպքին առթիւ քանակներն
ֆաղ. ժողովոյ բացած քննու-
թեանը վրայ խօսած ատենիս,
զարմանք յայտնած էինք թէ
ֆաղ. ժողովն ինչո՞ւ սոյն դէպ-
քին մէջ գործակցութիւն ունե-
ցող միւս մէկ քանի անձինքն
ալ չ'իշխեր ի հարցաքննութիւն,
իմանալու համար թէ ի՞նչ բա-
նէ հարկադրեալ ելեր էին ճիշդ-
այս միջոցի Պ. Վարդանի տա-
քադրութիւնը պահանջելու եւ
թախանձելու, երբ միւսնոյն պա-
հուն փիլէճի էսնաֆէն ալ խել
մ'անձինք միւսնոյն անձին աս-
կէ հեռանալը կուգէին բուն
իսկ իրենց անձնական շահուն
համար:

Մենք չենք կարծեր որ ազգ-
վարչութիւնը անդամ մ'այս
խնդրոյն քննութեանը մէջ մըտ-
նելէն յետոյ, վիսնանորդն ու
գործակատարը հարցաքննելը
բաւ համարելով խնդիրը գոցել
և խղղել ուղէ, մանաւանդ որ՝

սրբազան իրեն անհամարժեք և
առարկարժէք կ'գտնուի :
Մեք ալ զայս կուզէինք
գիտնալ :

Մէսէնճըրի թղթակիցը Տը-
րապիզոնէն հկում. 24 թուով
գրած նամակին մէջ՝ մեծ գո-
վութեամբ կ'ընդհատակէ կարնոյ
մէջ բարեկարգութիւնն ու ան-
գործութիւնը վերահաստատե-
լու համար ջերքէջ Մուսա բա-
շայի բրած ջանքերն : Գրիտո-
նէից և տաճկաց միլիթ խու-
մութիւններ եղեւու վախերը
խրակոնութիւն չգտան, կըսէ :
և ամեն բան պատեարազմէն առ-
ջի իր վիճակն ու կերպարանքն
ստացած է : Իսկ հեռաւոր նա-
հանգաց մէջ իրաց ընթացքը
դեռ անորոշ վիճակի մը մէջ կը
գտնուի, և օրինազանց փիւր-
տերն կ'ընտրենական իրենց ա-
ւարառութիւնն ու չարագոր-
ծութիւնը այլ և այլ տեղեր :
(Գիտ. խմբ. — Այս տեղեկութեա-
նքն ի հաստատութիւն, մեք ևս
Բաղէշէն ընդարձակ և սրտա-
ճշմոյշ նամակ մ'ընդունած եմք,
զոր պիտի հրատարակեմք շա-
աւուր թերթինս) : Ուստաց
մեկնելէն ի վեր է որ Գրդայ
չարիքը երթալով սաստկացած
է : Յուսարի է թէ ձեռնհաս և
արգարակորով սպայից հրամա-
նատարութեան տակ դրուած
օսմ. կանոնաւոր զօրաց բանակ
մը կ'յաջողի շուտով բարեկար-
գութիւնն և ապահովութիւն
մը վերահաստատել այդ կողմե-
քն :

... Խմբագիր
Ազգ. Հիւանդանոցն՝ որ ա-
մեն տարի Ազգ. Սահմանադ-
րութեան տօնին հարկ եղած
ցանազան պնակներու համար
2-3 հազար զրչ. վարձք տալ
ստիպեալ էր, այս անգամ ա-
զատած է այդ տարեկան ծախ-
քէն, շնորհիւ Մեծ. Միհրան
Միսցէի էֆէնտիի, որ այս տա-
րուան սովորական վարձքը Հի-
ւանդանոցի թղթէն զատ բա-
րեհաճեցաւ զայնս ամբողջովին
նուիրել Հիւանդանոցի, որոնք
գրեթէ 40 օսմ. ոսկւոյ չափ ար-
ժողութիւն ունին :

Մեծ. Միհրան էֆ. ի սոյն
մեծ շնորհին համար կ'փութայ
Հոգաբարձութիւնն անհուն չը-
նորհակալիք մատուցանել իրեն,
յայտարարելով միանգամայն թէ
այս շնորհն մշտնջենական յիշա-
տակ մը պիտի լինի հարիւրա-
ւոր խղճալի պատասպարելոյց սրբ-
տից մէջ, որք յիշեալ էֆէնտիի
անգին կենաց համար միշտ բա-
րեմակութեւ քաջէ չպիտի դա-
դարին բնաւ :

Մնամք յարգանք
ի գիմաց Հոգար. Հիւանդ.
Մեծ. Միհրան Մ. Մանուկեան
1878 հ. 4
Գրատ. Հիւանդ.

ԴՊՐՈՑԱՍՍԻՐԱՑ ԱՐԵՒԵԼԵՐ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Տէր.
Ընկերութիւնն նիստ ունի
յառաջիկայ կիրակէ, 22 հոկ-
ի կեդրոնական վարժարանին
Ղալաթիոյ. ատենը պիտի
բացուի ժամը ճին ճիշդ :
Մեծ. Ընկերք կ'հրաւիրուին
իրենց պարտաւորութիւնը ազ-
գասիրաբար կատարելու փու-
թալ :

Փոխ Ատենադպիր
Յ. Շնորհաբ.
1878 հոկտ. 17
ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընթերցումն նախորդ
նստի Ատենադրութեան.
 2. Եռամսեայ տեղեկագիր
Տնօրէն խորհրդոյ.
 3. Տեղեկագիր Գննիչ յանձ-
նաժողովոյ :
- Ծանօթ. — Կ'խնդրուի որ
Մեծ. Ընկերք բաւական համա-
րելով ներկայ ազգաբարձութիւ-
նը, առանց մասնաւոր հրաւի-
րագրի սպասելու, բարեհաճին
իրենց ներկայութեամբ զժողո-
վէն պատուել :
- Խմբագիր Տէր.
Կ'խնդրեմք որ հետեւեալ
ազդը ձեր պատուական լրագ-
րոյն մէջ քանի մը անգամ հը-
րատարակելու շնորհն ընէք :

Ազգ.
Գում-Գարուի Պէզնեան և
Հասարակական ներկսեւ վարժա-
րանաց համար կարող և փոր-
ձառու Տնօրի մը պէտքն ունե-
նալով թաղ. խորհուրդս, կ'հը-
րաւիրուին ամեն անոնք որք
կամին և կարող են այս պաշ-
տօնը ըստ արժանւոյն վարելու,
իրենց հաճութիւնը յայտնել
խորհրդոյ, վստահ լինելով
կանխաւ թէ գահացուցիչ ամ-
սականաւ մը պիտի վարձատ-
րուին :

Ի Դիմաց թաղ. խորհրդոյ
Ատենադպիրն Փ. Ատենապետ
Մ. Զ. Մէլիքեան Գ. Զարգարեան
18 հոկտ. 1878
Ի Թող. խորհրդան.
Գում-Գարուի
Մայր-Եկեղեցւոյ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԻ

Այս տարու հաս-
Պոմպայ 30. — Հնդկաստանի
կառավարութիւնը որոշեց վերջ-
նադիր (Ուլթիմատոմ) մը դր-
կել Գապուլի Էմիրին : — Զրոյց
կայ թէ կասպից ծովուն կողմէն
գալով ռուսական բանակ մը
դէպի Մէրվ կ'յառաջանայ :

Հոնարա 30. — Այսօր պաշ-
տօնէից կարեւոր ժողով մը տե-
ղի ունեցաւ : Կ'հաւաստեն թէ
Անդղիա շրջաբերական մը պի-
տի զրկէ վաղը մեծ տէրու-
թեանց, խնդրելով որ Պերլինի
զանադրին ճշգրիտ գործադ-
րութեանը վրայ հսկեն :

Վիէննա 30. — Պիւճէի յանձ-
նաժողովը որոշեց նկատողու-
թեան շառնու կառավարու-
թեան 25 միլիոն ֆլորինի նոր
փոխառութեան առաջարկու-
թիւնը, այլ խնդրելով Պերլինի

գաղափարն անյապաղ յանձ-
նաժողովոյ քննութեանը են-
թարկէ :

Գանձուց պաշտօնեան յոյտ-
նեց թէ Անտարաի կոմսը պէտք
եղած բացատրութիւնը պիտի
տայ երեսի. ժողովոյ, սուտի և
հարկ է ընդունիլ այդ ուղուած
վարկը, որ երկրին շահույթ և
բանակին պատուոյն համար աը-
րուած է որպէս զի սկսուած
գործը կարելի ըլլայ ի զրուի
հանել :

Պաշտօնեայի կ'ըսէ նաեւ թէ
Հէրսէքի և Պոմպայի դրաւումը
հարկ էր աւելի ծանր խառ-
նակութեանց առաջին առնելու
համար, և ծանոյց թէ կառա-
վարութիւնը Սրիծման միացը-
նելու առաջարկութիւն մը պի-
տի ներկայացնէ, իսկ Պէրլինի
միւս յոգեւածներն երեսի. Ժո-
ղովոյ կ'պատկանին :

Բէշթա 30. — Ծայրայեղ ձա-
խակողմի երեսիներն պաշ-
տօնէութիւնը ամբաստանու-
թեան տակձգել առաջարկեցին :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Բարիկ 30. — Գոց	10.80
Հոնարա 30. — Գոց	10 5/8
Այս առաւօտ բացուեցաւ	41.38
Թղթագրամ	332.00
Բումբի	42.00

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկուան պաշտօնէից ժո-
ղովը գաղթականաց վերադար-
ձին նկատմամբ ռուսական իշ-
խանութեանց առաջարկած պայ-
մաններն նկատողութեան առ-
նելով, խնդրեց գաղթականու-
թեանց յանձնաժողովոյ յղել
որոշեր է :

— Հաւատի տեղ մը հասած
հետագիր մը կ'մանուցանէ թէ
Թօթլէպէն զօրապետն երէկ
Պապա-Էսկի գտնուելով, սնկէ
ձիով Լիւլէ-Պուրկազ գալեր և
բոլոր դիրքերը աչքէ անցնելով,
բոլոր արուած կամուրջները
նորէն շինել հրամայելու և եր-
կաթուղեաց շինութեան ընկե-
րութեանը հետ ալ պայմանա-
գրութիւն մը կնքել է ատաղձ
փոխադրելու, որոցմով Թուճա
գետին ամբողջ երկանքը իր
զօրայք համար հիւղակներ (պա-
ռաքա) շինել պիտի տայ Բոլոր
այս պատրաստութիւնք ցոյց կը
տան թէ Ռուսք այս ձեռն ոյն
կողմերէն հեռնու միտք չունին :

— Թուրքիոյ կառավարու-
թեան հաշիւին համար Նիւ-
իօրքէն 200.000 անգղ. ոսկւոյ
արժողութեամբ գէնք և ռազ-
մամթերք բարձոյ ճօն Պրամ-
հօլ անուն շոգենաւը Ամերիկայի
Ժողովրդաց վրայ նետուելով
խորտակուել է : Մէջի բեռը
ապահովագրութեան դրուած է
եղեր :

— Օսմ. Պանդալին Զորք տը-
նօրէն Պ. Էմիր Տըլօյի տիկինը
վախճանելով այսօր յուղարկա-
ւորութիւնը պիտի կատարուի :

— Հալէպէն կ'գրեն թէ ջեր-
քէզներն անթիւ չորիք կ'հաս-
ցնեն աւարառութեան երկրով
այն կողմերն, և արդէն տեղ-
ւոյն գողերուն ու աւազակացը

հետ միարաներ են : Ճանաչ-
ներն ընաւ ապահովութիւն չը
կայ : Կ. Պօլսէն Հալէպ գացող
ընտանիք մը դիմաւորելու հա-
մար, Հալէպէն ճանաչ ելնող
4 հօգի իսկէնտէրունի ճանքուն
վրայ ջերքէզներու խմբէ մը
պաշարուելով, մինչև շապիկն
ու վարտիքը կ'կողոպտուին և
մօրէ մերկ կ'մնան : Բարեբաղ-
դարար ճանքորդ ընտանիքը
Հալէպի մէջ ճանաչ հալէպ
ուղեւորելուն, աւազակաց հան-
դիպելէն կազատի :

— Սթամպուլ կ'հաւաստէ
թէ Լիւլէ-Պուրկազի և Էտրէի
մէջ տեղը այսօր ռուսք 150.000
բաղկացեալ բանակ մը համախմ-
բած են : Նմանապէս Պալքան-
ներէն ալ ասդին բաղկաւոր հե-
ծելագունք և ռաբաժիք զօրք
անցեր են :

Վերոյիշեալ թերթը յայտ-
նելով թէ Ռուսիա նորէն պա-
տերազմի պատրաստուած է,
հրաւեր կ'կարդայ Բ. Գրան թէ
ինքն ալ նմանօրինակ պատրաս-
տութիւններ տեսնէ և նախադ-
րոյշ միջոցներ ձեռք առնէ,
վերջը ուշ չմտալու համար :

— Ղալաթիոյ հացագործ մը
երէկ վաղըթի մէջ նամակ մը
հրատարակելով, խօսք կ'տայ
ինքը հրապարակի վրայ ծախ-
ուած զինէն՝ հօխան 30 փլյո-
պակաս գինով միւսնոյն տեսա-
կէն հաց վաճառելու, օրը մին-
չև 10.000 հօխայ : Զարմանալի
է թէ միւս հացագործներն ին-
չու միւսնոյն ընթացքը չեն բըռ-
ներ :

Մէսէնճըր կըսէ թէ յիշեալ
հացագործի փուռը յատկապէս
Բաղաքապետութեան կողմանէ
բացուել է Զէմիքի մաքսա-
տան դէմը Ղալաթիա, միւս
հացագործաց հապաքութեան
առաջը այս միջոցով առնելու
նպատակաւ :

— Գողանցի Ահմէտ բոշայի
և իւր 3 եղբարցը համար ըսած
էինք թէ, պաշտօնը հարցաքնն-
նուելու համար Մալթա-Բէօշ-
կիւն վար դրուել էին վեհ.
Սուլթանն առնոց անձնատուու-
թեանը վրայ, իր գլխաւորութե-
անը մեծազուճար դրամա-
կան նպաստ մը շնորհելէն յե-
տոյ, առջի դիւերը ժամը 3ին
միջոցները, յատուկ կառքերով
և զնգապետ Ալի պէյի ուղեկ-
ցութեամբ, գտնոնք նորէն
Մէհմէդ հանէի բանտը զրկել է :
ուր յատուկ սենեակ մը տըր-
ուելով իրենց, զատ կերակուր և
այլ պիտոյքին յիշեալ զնգա-
պետին ձեռքը յատկապէս կը
հօգացուի եղեր :

— Գայտէրի Ահմէտ բոշան
մեռնելով երէկ Սիւլէյմանիէ
թաղուեցաւ :

— Այս գիշեր իսկիւնտար
հրդեհ պատահելով հայու 3
մեծ տուն և 3 խանութ ալեւ-
ցաւ :

